Philomène Grandin

Csak engem el ne felejts

POLAR KÖNYVEK

Fordította
Hegedűs Eszter

Hegedűs Eszter (1991, Budapest). Az ELTE bölcsészkarán végzett, svéd–magyar szakon. Egy évet töltött népi énekléssel, valamint a svéd népzene és népi kultúra tanulmányozásával Svédország szívében, Dalarnában. A Műegyetemen fordítást és kognitív tudományt, a Pécsi Tudományegyetemen hungarológiát tanult. Fordítással és nyelvtanítással is foglalkozik. Jelenlegi kutatási területe az irodalmi szövegek alkalmazhatósága az idegen nyelvek oktatásában.

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Az Európai Bizottság támogatást nyújtott ennek a projektnek a költségeihez. Ez a kiadvány a szerző nézeteit tükrözi, és az Európai Bizottság nem tehető felelőssé az abban foglaltak bárminemű felhasználásáért.

Philomène Grandin

Csak engem el ne felejts

POLAR KÖNYVEK

The cost of this translation was supported by a subsidy from the Swedish Arts Council, *gratefully acknowledged.*

SWEDISH ARTSCOUNCIL

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:
Philomène Grandin: Glöm allt men inte mig /Albert Bonniers Förlag, Stockholm, 2021/
Copyright © Philomène Grandin, 2021
Hungarian translation © Eszter Hegedűs, 2024
Published by agreement with Salomonsson Agency

Kiadja a *Polar Egyesület*
Felelős kiadó és sorozatszerkesztő
az egyesület ügyvezetője: *Dériné Stark Zsófia*
Műszaki vezető: *Stark Gergely*
www.polarkonyvek.hu
polarkonyvek@gmail.com

Jelen kiadvány megjelenését
a Miniszterelnökség Területfejlesztési Parlamenti Államtitkársága
közvetlen uniós pályázat önerő és előkészítési költségével támogatta.

A sorozatot *Kemény Zoltán* tervezte
A borítóképet *Borsódy Eszter* készítette
Nyomdai előkészítés: *Clarion Stúdió*
Nyomás-kötés: *Pannónia Nyomda Kft.*
A könyv alapanyaga felelős gazdálkodásból,
ellenőrzött forrásból származik,
amit az FSC (Forest Stewardship Council®) tanúsít.

FSC
www.fsc.org
FSC C017326

ISBN 978-615-5866-64-7
ISSN 1418-0243

2016

– Apád kérte, hogy hívjalak. Itt egy csomó újságíró, szóval jó lenne, ha hamar ideérnél.

– Mi történt?

– Bob Dylan Nobel-díjat kapott.

Az ebédem maradéka a mosogatóban landol. Feldobok egy kis szempillaspirált, és odatekerek, amilyen gyorsan csak tudok. Tíz perccel később már a Wollmar Yxkullsgatan utolsó szakaszán kaptatok felfelé. Távolról látom, hogy egy kisebb sor áll az üzlet előtt. Valójában nem is üzlet ez, inkább egy kis lokál, ahova apa hetente párszor koncerteket szokott szervezni, és ahol a barátaival kávézik. Leveszem a bukósisakot, mielőtt teljesen felérek. Őrülten fontosnak érzem magam, ahogy leparkolok a biciklivel: „Íme, itt jön a lánya, akinek nem kell sorba állnia." Az ablaküvegen keresztül látom, hogy két őrangyal a szomszédból már apa mellett áll. Ahogy belépek, tájékoztatnak róla, hogy készítettek egy beosztást, és elintézték, hogy az újságírók kint várakozzanak. Apa a trónján ül, magas, fekete bőrszéken, a számítógépe előtt. Valójában egy fodrászszék ez, amit lábbal pumpálva lehet különböző helyzetekbe állítani: ez is a barátaitól és ismerőseitől kapott számos ajándék egyike. A fején szalmakalap, noha október közepe van. A vakukkal és fényszórókkal mit sem törődve, barátságosan üdvözöl minden érkezőt. Egyik újságírót fogadja

a másik után. Ezek csapdákat állítanak neki, próbálják behúzni a csőbe, elérni, hogy valami rosszat mondjon, de ő nem hagyja magát. Viccelődik, a kameráikat hasonlítgatja egymáshoz, amerikaiul kiabál:

– Melyikőtöké a nagyobb? Melyikőtök az okosabb?

Vaskos New York-i zsidó dialektusa betölti a teret. Látom, mire van szüksége, bemegyek az üzlet mögötti kis teakonyhába, és pohár után kutatok a hegyekben álló népzenei újságok, CD-k és lemezek között. Találok egy nagyjából tisztát, megtöltöm csapvízzel. Igyekszem nem orron át venni a levegőt. Az aprócska szoba falai az üzlethelyiségéhez hasonlóan képekkel és plakátokkal vannak teleaggatva. A vécé felett bekeretezett cetli lóg, amit még én írtam tinédzserkoromban: „Kérjük az urakat, hogy vizeléskor hajtsák fel a deszkát." A cédula egyik sarkán nyolcvanas évekbeli rózsaszín gemkapocs. A cipőm talpa cuppog a kosztól ragacsos padlón.

Visszatérek a rögtönzött filmstúdióba. Elsétálok a könyvekkel és újságkivágásokkal teletömött könyvespolcok mellett, átadom apának a poharat, aki cserébe rögtön hatalmas csókot nyom az arcomra:

– Ez az én lányom, hogy is tudnék nélküle túlélni!

A fejetlenség közepette a Svéd Akadémiától hívnak a vezetékesen, Dylan számát kérik. A nő a telefonban – Sara, azt hiszem – szigorú hangnemben beszél. Mint egy újságíró, a legkeményebb fajtából. A telefonszám kell neki, de azonnal. Megkérem, hogy hívjon vissza öt perc múlva. Nem hagyja lerázni magát. Határozott mozdulattal leteszem a kagylót, régi telefonkönyveket és leveleket futok át, keresgélek a számok között, amiket apa vastag filctollal írt fel közvetlenül a falra. Egymás

után húzom ki a fal mellett álló kereskedőpult fiókjait. Ez a bútor akkoriból maradhatott itt, amikor az üzlet még tejivóként működött. Sikerül előhalásznom néhány elérhetőséget, de a címek csupa rejtélyes számkombinációkból állnak. Apát teljesen lekötik az újságírók, ő pedig panaszkodik, hogy mindenki angolul kérdezi:

– Negyven éve élek itt, beszélek svédül!

Mindeközben vadul ugrál a két nyelv között.

Néhány perccel később megint hív a nő az Akadémiától, és én még mindig nem találtam meg, amit kér. Apa megérti, miről van szó, és ideges lesz, amiért folyton zaklatnak minket. Kiabál, hogy küldjem el őket a francba. Ismét kénytelen vagyok letenni a telefont, így hallom, ahogy századszor is előadja a történetét:

– Dylan belépett az üzletbe, játszani kezdett, és nagyjából tizenhárom perc alatt össze is barátkoztunk. Aztán két dalt is írt nekem.

Belekortyol a vízbe.

– Én voltam az első, aki elintézte neki, hogy nagyobb helyen játszhasson. Ezért bízott meg bennem. Amikor kibéreltem a Carnegie Hall-t, mindenki azt mondta: „Are you crazy!"

Apa utánozza csodálkozó tekintetüket és leesett állukat:

– De én csak annyit mondtam: „Ez a fickó a legjobb, akit valaha hallottam." És ilyesmivel nem viccelek.

Végül az újságírók is megkapják a válaszokat a kérdéseikre, és én is megtalálom a megfelelő elérhetőséget Dylan menedzseréhez. SMS-ben megírom a nőnek az Akadémiától.

Huszonnégy óra elteltével Dylan még mindig nem válaszolta meg a kérdést, hogy átveszi-e a díjat. Egy szót sem hallani felőle. A Svéd Akadémia azt nyilatkozza, hogy legalább Dylan ügynökét sikerült elérniük, aki azt üzente, „nem tudja, hogy a művész mikor kommentálja, illetve kommentálja-e egyáltalán a díjat". Úgy tűnik, a bejelentés idején Dylan épp egy koncertje előtti pihenőjét töltötte, olyankor pedig tilos felébreszteni.

Apa ezzel szemben másnap reggel hatkor felkelt, hogy odaérjen az élő adásra a Svéd Rádióba. Sikerült beállítania az órát, felöltöznie, és lemennie a taxihoz. Tud ő, ha akar!

Miközben a gyerekekkel reggelizünk, bekapcsolom a rádiót. Régi antennás-gombos készülék ez, gyerekrajzok, újságok és gyümölcsök társaságában áll az ablakban. A lányom, Natasha kukoricapelyhet ropogtat, közben a mackóját is eteti. Megsimogatom az arcát. Annyira kerek és kedves. A nevét egy szerep után kapta, amit a Háború és békében játszottam sok évvel ezelőtt. Nikolai, a szőke loknis fiam a telefonját nyomkodja, mindjárt rohannia kell az iskolába. Ő már sajnos kinőtt a simogatásból és az ölelésekből. Lasse kávét darál, a késes alatt örvénylő szemek hangja olyan, mintha robbanás készülődne a konyhában. Meg kell erőltetnem magam, hogy halljam apa mély hangját a rádióban. Sikerül felfognom a műsorvezető kérdését:

– Szóval, Izzy, mit gondolsz arról, hogy Dylan Nobeldíjat kap?

Apa habozás nélkül válaszol:

– Már harminc éve meg kellett volna kapnia!

Ez máshogy is elsülhetett volna.

Néhány órával később találkozom vele az üzletben, az ajtónak dőlve áll és rám vár. Nyugodt, de lelkes, kávézni akar. Karöltve elsétálunk a kedvenc kávézónkhoz a St. Paulsgatanon.

Egymás mellett, magas bárszékeken ülünk az ablaknál. Kifelé nézelődünk, figyeljük az utcán elhaladó embereket. Megsimogatom a hátát. Melegséget érzek az ingén át. Most ő a kisebb. Ő, aki a legnagyobb volt.

1980

Hatéves vagyok, a Mariatorget füvén heverészünk. Gyakran teszünk így. Apa sötétkék zakója a pléd alattunk. Hason fekszik, és apró betűkkel ír a naplójába. A fejemet a hátán pihentetem, és a képregényemet nézegetem. Két koronáért már lehet kapni ilyeneket a sarkon egy üzletben. Majdnem olyanok, mintha újak lennének. A fű kicsit csiklandozza a lábamat és a karomat.

Egy vagy két órán át fekszünk így. Néha elmegyek egy kicsit és hintázom, vagy lábbal megmártózom a szökőkútban. Máskor elalszom. Vagy apa alszik el. Aztán leporolja a zakóját, és bemegyünk az üzletbe.

Az üzlet. A bolt. The Store. Mindig is létezett, kisbabakorom óta. Egy második otthon, apa lokálja. Kopog az írógépen, vág és ragaszt: a népzenei újságját állítja összse. Első, második, harmadik, negyedik oldal. Én rajzolok. Népzenei könyvek vesznek körül. Mindenütt. Apa könyvtára. Magas könyvespolcok, koncertplakátok és fényképek a falakon. Ollók, celluxok és ragasztóstiftek. Cikkeket vág ki a Dagens Nyheter, a Svenska Dagbladet, az Aftonbladet és az Expressen napilapokból. Ha hozzájut, külföldiekből is. Mindent papírra ragaszt, dátumoz és mappákba rendez. Külön mappái vannak a népzenéről, Dylanről, a kambodzsai háborúról és az izraeli-palesztin konfliktusról is. Én saját újságot készí-

tek: kölcsönveszem apa ragacsos tollait, vonalzóit és átvilágító asztalát.

Gyakran támasztja ki az ajtót azzal az arany bakancscsal, amit a Dagens Nyheter szerkesztősége adott neki. Nem is igazán tudom, miért kapta. Valószínűleg az üzlethez és a népzenéhez van köze. Úgy néz ki, mint egy elhordott Charlie Chaplin-bakancs, a talp levált a cipőről, és a résen keresztül látni lehet a kiálló szegeket. Aranyból van, még a cipőfűzők is aranyozottak. Szoktam néha emelgetni, több kilós súlya van.

Időnként bejön valaki. Leginkább idősebb fickók. Egy-egy lemez vagy könyv után érdeklődnek, vagy arról kérdezősködnek, hogy apa tényleg ismeri-e Dylant. Apa sóhajt. Nem sok mindent árul, csak néhány lemezt és hangszert, de legalább az újságját igazán megvehetnék! Csak öt koronába kerül. Rájuk ordít:

– Támogatnotok kellene engem!

Ha semmit nem vásárolnak, kidobja őket, látjuk, amint döbbenten lesétálnak az utcán.

Három nagy kirakatüveg néz a járdára, meg a nyáron árnyékot adó, hatalmas fára.

2016

Egy széken ülök egy ismeretlen konyhában. Úgy sminkeltem magam, hogy természetesnek tűnjek, mégis kicsit szebbnek, mint amilyen egyébként vagyok. Úgy látom, a pasi, aki dokumentumfilmet forgat apáról, azt akarja, hogy a lakás, amit kibérelt, a sajátomnak tűnjön. A konyhaablak előtt kell ülnöm egy csésze kávéval, és fesztelenül kell viselkednem. Felhúzom a lábamat a hasamhoz, próbálok bohém hatást kelteni a fekete ruhámban.

A filmes egy sámlin ül egy kamera mögött, három méterre tőlem. Csak beszél és beszél, és ellenfényben akar venni. Megkérdezem, nem csak a körvonalak látszódnak-e majd belőlem akkor. Tökéletes brit akcentussal azt mondja, a méregdrága kamerája majd megoldja. Mindent megold. Aztán megnyomja a felvétel gombot:

– Szóval, mesélj apád New York-i üzletéről!

Nem tudom az összes ember nevét, akik hatvan éve ott játszottak, és az angolom is rosszabb, amikor izgulok. Ujjaimmal a csészém peremét simogatom, a tenyerem izzad.

A fickó nem elégedett a válaszaimmal. Felolvas, betűz, azt akarja, hogy megjegyezzem, amit mond. Kihúzom magam, és igyekszem keresetlen természetességgel sorolni:

– Joan Baez, Joni Mitchell, Bob Dylan, Emmylou Harris, Pete Seeger, Mississippi John Hurt, Patti Smith és…

öö… egy csomó zenész és költő játszott régen apám üzletében.

Hallom, ahogy a szavaim egymásba folynak.

– Olyan volt az egész, mint a… népzene Mekkája, ott Greenwich Village-ben.

Két órával később már jó pár mondatot elismételtetett velem. Elmondtam, hogy apa Bronxban született 1928-ban, és hogy a szülei Lengyelországból költöztek az USA-ba. Tettetett lelkesedéssel előadtam, hogy az ötvenes évek végén népzenei központot nyitott New Yorkban, hogy ott ült Bob Dylan, és dalszövegeket pötyögött apa írógépén.

Megköszörülöm a torkom:

– De akkor eljött pár svéd népzenész apához, Björn Ståbi és Ole Hjorth, összehaverkodtak, és apa beleszeretett a svéd népzenébe. Ez a szerelem és a vietnámi háború iránti megvetés volt az oka annak, hogy ő és anya 1973-ban Svédországba költöztek. Egy évvel később pedig megszülettem én.

A filmes a jegyzeteit lapozgatja. Nem hiszem, hogy igazán érdekelné, hogy a szüleim ezután szinte azonnal elváltak, szóval nem is említem, ahogy azt sem, hogy innentől kezdve két külön életem volt, egy anyánál, és egy apánál.

Végül csak elkészülünk. Kiszabadulok a Mariatorgetre, a ruhámban megtörlöm a tenyeremet. A tüdőm megtelik friss levegővel, nézem a végtelen, kék eget.

1981

Stockholm lassan morajlik, nyári szünet van, apa és én a Björns trädgårdban vagyunk. A nagyvárosi parkot meleg, szürke aszfalt borítja. Egymással szemben ülünk egy-egy padon, közöttünk az asztal. Apa vett egy félliteres GB-fagyit. Nugát és vanília. Olcsóbb és talán még finomabb is, mint a pálcikás jégkrém. A zakója zsebében két hanyagul elmosott teáskanál és egy viszonylag tiszta kés az otthoni evőeszközös fiókból. A dobozt milliméterre pontosan kell kettéosztani, ez szent hagyomány.

Apa elszántan farigcsálja a fagyit a késsel. A doboz szakad. Miután sikerült kettévágnia, egymás mellé állítja a két felet, hogy ellenőrizhessük, igazságosan osztotta-e el. Majdnem mindig büszke az eredményre. Ő a fenomenális pékfiú „from the Bronx", aki már gyerekként megtanulta a kenyereket és cipókat pontosan egyforma szeletekre vágni. A pékfiú, aki kora hajnalokon tűzforró, frissen sült kenyereket hajigált az öccsével a New York-i lisztfelhős pékségben.

A fagyi kissé már olvadt, eltartott egy ideig, mire a Konsum üzletből a parkba értünk. Csak apa és én vagyunk itt, meg néhány önfejű galamb. Mások nyilván a nyaralójukban időznek. Ájtatos csendben eszünk. Ezüstös kanalainkkal kaparjuk a fagyisdoboz belső oldalát. Egyetlen csepp sem veszhet kárba. Kicsit folyik a szé-

leken. Ragacsos. Finom. Mindig jut egy-két csepp apa ingére vagy nadrágjára is.

Ez a mai kaland, a nap fénypontja, ez az, ami belefér. Ha ki akarnánk rúgni a hámból, talán egy sorsjegyet is vettünk volna a boltban. Egy olyat, amin kis lekaparható mezők vannak, és ha szerencsénk van, a jó számokat találjuk meg rajta. Nem nyerünk túl gyakran, mégis izgalmas. Ha nyernénk egy ötöst, máshogy alakulna a nap, akkor vehetnénk még valamit, valami mást is. Annyi a pénzünk, amennyi apa zsebében van.

Bár nincsen autónk, néha mégis veszünk egy parkolójegyet valamelyik utcai automatából. A jegy csak pár koronába kerül, és apa felemel, hogy bedobhassam az érmét a nyíláson. Csiklandós érzés van a gyomromban, ahogy a pénz zörögve leér, és a gép kiköp egy parkolójegyet. A papíron dátum és időpont, és hogy meddig parkolhatunk. Ennyi az egész. Csak a gépből érkező blokknak szóló öröm és izgalom. Szerintem ezzel elfoglalunk valaki elől egy parkolóhelyet.

A parkban hintázom. Előre-hátra, előre-hátra. Hosszú hajam repül, a hasamban enyhe húzóerőt érzek. Fagyitól ragacsos ujjaim a vasláncra fonódnak. A hinta láncai csikorognak a tokban, olyan ez az egész, mintha transzban lennék. A szemem sarkából látok egy madarat, egy felhőt, és apát, aki a reggeli újságot olvassa. Órákig tudok így ülni.

Úton hazafelé egy sirály egyenesen a fejemre piszkít. Szorosan a házfalakhoz húzódva törölgetem, próbálom elrejteni apa elől. Vajon segít kiszedni a hajamból, ha hazaértünk? Lehet, hogy lemossuk majd a konyhai mosogatónál, vagy csak felitatjuk egy kis papírral.

2016

November van, kora reggel, épp leadtam Natashát az oviban. A pocsolyákat rücskös jég borítja az első fagy után. Gyors léptekkel szelem Södermalm utcáit, amikor apa hív. A hangja vidám, de zihálva veszi a levegőt. Hangosan olvas, tört svédséggel küzdi át magát egy levélen:

– A Nobel Alapítvány… nagy tisztelettel meghívja Israel Young urat a december 10-én, 16:30 órakor kezdődő ünnepségére…

Félbeszakítja az olvasást, azt mondja, nem látja, hogy én is meg vagyok-e hívva. Megkérem, hogy kicsit lassabban olvasson. Újra nekikezd, módszeresen és túlartikulálva:

– A Nobel-díjátadóra a stockholmi Hangversenyterembe, valamint a Városházán tartandó Nobel-bankettre… Nem, rólad nincs szó a levélben!

– Fordítsd meg a papírt…

– What?

– Hátha a hátoldalán ír valamit?

Újra és újra felolvassa ugyanazt a mondatot. Végül már emelt hangon faggat, mégis mitévők legyünk, és hova kellene nekem telefonálnom. Azt akarja, hogy menjek haza és nézzem meg, nekem is hozott-e meghívót a posta. Motyogok valamit, hogy most nem tudom megtenni, miközben arra gondolok, „well, well, majd

kiderül". De alighanem telefonálnom kellene és rákérdezni, talán felhívhatnám a nőt a Svéd Akadémiától, aki Dylan száma után tudakozódott. Előkeresem a neki küldött SMS-t, közben hallom, ahogy apa újra rákezdi:

– …Nagy tisztelettel meghívja Israel Young Urat a december 10-én, 16:30 órakor kezdődő ünnepségére…

Másnap megint hív, és ezúttal sikerül felolvasnia a teljes levelet. Szóról szóra, helyes sorrendben. Most, hogy levegőt is vesz a mondatok között, végre megértjük, hogy kísérőt is vihet magával.

Este nálunk vacsorázik. Az üzlethez megyek érte.

– Elhoztad a Nobel-meghívót? – kérdezem, amikor már az autóban ülünk.

Azt mondja, nem igazán emlékszik, talán otthon hagyta a konyhaasztalon. Egy hajtűkanyarral Fredhäll felé veszem az irányt, apa lakása felé. Jobb lesz elhozni azt a meghívót, mielőtt eltűnik. Ha ugyan meg nem történt már.

Ő a sötét autóban marad, amíg én felsietek a lakásba. Nem vagyok képes kivárni, amíg a lift leér, inkább felszaladok az ötödikre, és becsúsztatom a kulcsot a zárba. Jó ideje nem voltam itt. Az előszobában rossz a lámpa, gondolatban konstatálom, hogy meg kell csinálni. Vajon mióta nem működik? Fényképek rólam és a gyerekekről az előszobában álló hűtő ajtaján. A hálószobában magányos festmény, az éjjeliszekrényen poros óra, az ablakokban néhány növény. Az egyik virágcserépben pihenő fél krumplit pár muslica lengi körül.

Harminc másodperc alatt végigjárom az egyetlen szobát és a konyhát. Segítenem kellene apának feltenni még pár képet, olyan csupasz ez így. Ő nem itt él, a la-

kás neki csak egy szükséges rossz, az ő élete az üzletben zajlik.

A Nobel-meghívó kis hófehér borítékban a konyhaasztalon fekszik, ami egyben az íróasztal is. Az asztal le van törölve, mégis valami örök és eltávolíthatatlan ragacsos réteg borítja. A borítékra apa nagy betűkkel, vastag tollal ráírta: „December 10." Óvatosan becsúsztatom a borítékot a kabátzsebembe. Le kell mennem apához. De valami bűzt érzek. Erőset. Átnézem az ágyat, felemelem a gondosan eligazgatott takarót a matracról. Nyilván az ápoló ágyazott be. A kék lepedő gyűrött, az egész ágy tele bőrdarabkákkal, mintha kaviccsal lenne borítva. Nincs időm megcsinálni. Még egy feljegyzés a fejemben: Emlékeztesd az ápolókat, hogy szóljanak neki, kenje be magát. És ellenőrizzék az ágyneműjét. Minden nap! A gyomrom összeszorul. Gyakrabban kellene jönnöm, többet kellene segítenem. Mi ez a bűz?

Ahogy belépek a fürdőbe, megcsap a szag. Villanyt kapcsolok. Talán a szennyes ruhák? A vécé teteje nyitva. El van dugulva. Többször is megpróbálom lehúzni. A konyhában megtöltök egy vázát vízzel. Apa a kocsiban vár, mindjárt fel fog jönni, és azt hiszi, nem találtam meg a levelet. Az autó akkor nyitva áll majd. A gyerekek várják a vacsorát. Miért kell mindig mindent egyedül megoldanom?

Egyik váza vizet öntöm a másik után a vécé tartalmára. Vajon mióta van eldugulva? Egy, két napja… Még mindig nem lehet lehúzni. Nincs más hátra. Előkeresem a legrosszabb kést a konyhában. Érzem, mennyire abszurd ez az egész, ahogy utcai kabátban, az elegáns meghívóval a zsebemben állok és oszlatom, amit

oszlatni kell. Kesztyű nélkül. Csak csinálom. Lehúzom a vécét. Működik. Gyorsan belenyomom a kést a szemeteszsákba, összekötöm, zárok, és futok le a lépcsőn. Hallom, ahogy a zsák lefelé szánkázik a szemétledobó csúszdáján.

Kint szemerkél, mintha az időjárás nem tudná eldönteni, hogy tél van-e vagy ősz. Felhívom Lassét, elmondom, miért késünk. Ő biztos elhányta volna magát, ha neki kellett volna megcsinálnia azt, amit az előbb én csináltam. Apa mint egy sötét árnyék, ül az autóban. Megkönnyebbül, ahogy beszállok, nem emlékszik, hogy probléma lett volna, szerintem még engem sajnál, amikor beszámolok az incidensről.

Hazamegyünk, és ő megszakítás nélkül ecseteli, mennyire erős és egészséges, hogy minden nap több órát sétál, azt mondja, legyőzhetetlen.

És valóban, ebben igaza van: nyolcvannyolc évesen is makkegészséges.

1981

A Skeppsholmsgården alagsorát átjárja a kátrányszag, mivel napközben hajóépítést oktatnak az épületben. A fapadlón vastag kötelek, azt játszom, hogy kígyók. És van itt egy keskeny falépcső, ami egy nyíláshoz vezet a plafonon, ha kinyitom, akkor látom apa lábát, és a többiekét is, akik táncolnak. Apa ordít, minden lépést bekiabál. Itt a parketten az ő szava a törvény.

– ONE, TWO, THREE, FOUR!

Leülök egy székre itt fent, lóbálom a lábam, nézem apát, ahogy square dance-et tanít. Üvölt és keményen veri a taktust a lábával, a nyaka körül vörös kendőt visel. A Steamboat Entertainers, a square dance-zenekar kurjongat, kiabál. Reng a padló. Apa szteppel, húzza-vonja a táncolni tanulókat. A nagy bajszos hegedűs pocakja nem fér el a nadrágjában, ezért hózentrógert visel, verejtéke száll a levegőben, a húrok szakadnak. Egy másik zenésznek is bajsza van, de ő vékony orrhangon énekel, a bendzsós nő pedig mindig díszzsebkendőt hord a hajába kötve. Kisbaba korom óta ismerem őket. Back to BAAAAACK!

Az egyik férfi elvéti a lépést, apa pedig keményen megrántja a karjánál fogva, és a jó helyre állítja. Közben azt mormogja:

– Schmuck and fucking idiot!

Elfordítom a fejem. Hallom a hegedűs kiáltását:

– Nyugodj már le, Izzy, a kurva életbe!

Újra megszólal a zene. Felmegyek a parkettre, most apa és én táncolunk:

– SAAACHEZ DOWN!

Senki nem táncol úgy, mint mi ketten.

A többiek két sorban állnak, verik a ritmust, kurjongatnak, fütyülnek. Középen előregaloppozunk. Kicsi vagyok, feleakkora, mint mindenki más, de érzem a ritmust, repülök, a hajam lebeg, a kezemmel biztosan tartom apáét.

– Bal kéz, jobb kéz, és …. PÁÁÁÁRCSERE!

Apa összpontosít, mutatnia kell a lépéseket, de a kezeink között, az ő hatalmas marka és az én erős, könnyű kezem között valósággal áramlanak a hangok.

A kávészünetben a hegedűs térdén ülök, incselkedem, csintalankodom. Szendvicset eszem. Neki kövér arca és hatalmas keze van, és érzem rajta a dohány szagát. A kanalakkal játszik, vadlovakként galoppíroztatja őket a térdén, az asztalon és a vállamon. Csak nevetek és nevetek.

Vége a szünetnek, a Steamboat Entertainers újra rázendít. A földre fekszem, arcom a padlón, pihenek. Recseg a padló a táncosok cipője alatt.

Teljesen természetes, hogy én is ott vagyok. Akár táncot vezet, akár koncertet rendez, akkor is, ha éjszakába nyúlik a dolog. Leginkább csak bóklászom, lopakodom, játszom, új, saját helyeket fedezek fel. Tudok jegyet árulni, tudom, hogyan legyek jóban a felnőttekkel, akik a különféle helyeken dolgoznak. Tudom, mit jelent várni és tudom, mit jelent apa zakóján aludni a hangszóró mögött. Az egyik zsebében a naplója, a másikban toll.

Későre jár, amikor a táncóra véget ér. Apa előveszi a pénzköteget, és egyenlően elosztja saját maga és a zenekar között. Azután a vállán utazom egészen hazáig, Söderig. Lesüt a hold. Ránk. A hídra, és a kastély minden ablakára.

Utószó

Philomène Grandin (1974, Stockholm) első könyve, a *Csak engem el ne felejts (Glöm allt men inte mig)* 2021-es megjelenése után azonnal nagy sikert aratott Svédországban. A könyv központi alakja a szerző édesapja, Izzy Young (1928–2019), a népzenei és beatnik világ közismert szereplője, a Patti Smith és Allen Ginsberg fellépéseinek is teret adó new york-i Folklore Center alapítója és működtetője, a legenda, aki a '60-as években Bob Dylant is felfedezte. 1973-ban Young Stockholmba költözött, és itt nyitotta meg népzenei és kulturális központját.

A *Csak engem el ne felejts* mégis kevésbé e kultúrikonról, mint inkább Izzy Youngról, az apáról szól, és az ő lányáról, Philomène-ről, valamint a kettejüket összekötő különös, gyakran kihívásokkal teli, mégis nagyon szoros kapcsolatról. A mélyen személyes történet ugyanakkor általános érvényű kérdéseket feszeget: meddig terjedhet a szülő és gyermeke egymásra utaltsága és egymás iránti felelőssége? Mikor van itt az ideje az elengedésnek, és hogyan kell ezt csinálni? Vajon tényleg minden nehézségen képes átragyogni a szeretet? Az események hullámzását különböző idősíkokon követhetjük végig a szerző gyerekkorától kezdve az idős apa betegségén át egészen a végső búcsúig. Grandin nem szépít, teljes természetességgel mutatja be a rengeteg áldozatot, amit a

bohém édesapjával töltött, korántsem hétköznapi évek követeltek tőle. A kihívásokon túl azonban minden romantikus pátosz nélkül írja le azokat a felemelő pillanatokat is, amik e két ember egymás iránti ragaszkodását megkérdőjelezhetetlenné teszik. „And don't forget to live your own life, too", ne felejtsd a saját életed is élni, üzeni az apa, és ezek a szavak talán nem csak a saját lánya fejében motoszkálnak még sokáig.

A mű 2022-ben Stockholm város kulturális ösztöndíját is elnyerte, a szerző előadásában hangoskönyvként is megjelent, valamint 2023-ban angol nyelven is kiadták. A szerző színész, műsorvezető, nagy sikerű regénye megjelenése óta írótanfolyamokat is vezet.

Hegedűs Eszter